

BIBLIOTÉKA 2014 – DENNÍKY AKO LITERÁRNY ARTEFAKT

Pilotný projekt spolupráce Slovenského literárneho ústavu MS v Martine a Katedry Mediamatiky a kultúrneho dedičstva Žilinskej univerzity v Žiline bol úspešne zavŕšený

*Tak, ako už po dve desaťročia sa i tento rok konal bratislavskej Inchebe sviatok kníh a teda aj všetkých, ktorí sú s literatúrou, písaním, ale i čítaním nejako spätí. Výstava Bibliotéka a Pedagogika 2014 ponúkla tento rok okrem množstva publikácií aj bohatý sprievodný program so známymi, no i menej známymi osobnosťami domácej a zahraničnej literárnej tvorby. Tento rok sa však na najväčšom knižnom fóre na Slovensku predstavovala aj zaujímavá publikácia pod názvom **Ján Červeň – Chcem spáchať akýsi literárny hriech. Z osobných denníkov autora 1935 – 1940**, ktorá je pozoruhodná o. i. aj práve genézou svojho vzniku, ktorej predchádzala, a sprevádzala ju, spolupráca vydavateľa – Slovenského literárneho ústavu MS v Martine s Katedrou Mediamatiky a kultúrneho dedičstva (KMaKD) ŽU v Žiline.*

Uvedená knižná publikácia *Ján Červeň – Chcem spáchať akýsi literárny hriech. Z osobných denníkov autora 1935 – 1940* predstavuje už druhý výstup z činnosti Slovenského literárneho ústavu MS (SLÚ) v rámci novovytvorenej knižnej edície Vydavateľstva MS v Martine pod názvom *Modrá katedrála*. Edícia nesie názov podľa azda najznámejšej novely významného slovenského prozaika, turčianskeho rodáka Jána Červeňa, ktorému choroba nedovolila realizovať a využiť svoj nesporný literárny talent v plnej miere, keďže predčasne zomrel vo veku 23 rokov. A tak aj akési poslanstvo mladosti (v literatúre) je do veľkej miery exponované a určujúce i v spomínanom projekte *Modrá katedrála*, ktorý je venovaný práve mladým a začínajúcim slovenským autorom, umelcom – prozaikom, básnikom, ale i výtvarníkom, či grafikom.

Minulý rok vyšla v tejto edícii mladej a talentovanej poetke Ol'ge Gluščíkovej debutová básnická zbierka nazvaná *Uložená do stromov*; pred rokom zase – ako uvádzajúci počín v rámci edície – bolo realizované a zavŕšené vydanie básnickej zbierky ďalšieho mladého slovenského básnika Romana Beňa, ktorú autor nazval *Vrstvenie*.

Tento rok SLÚ inicioval spoluprácu s KMaKD ŽU v Žiline a tak mohla byť v rámci Bibliotéky 2014 predstavená ďalšia kniha venovaná duchovnému „patrónovi“ projektu *Modrá katedrála* Jánovi Červeňovi.

Spomínanú publikáciu tvorí výber z osobných denníkov Jána Červeňa, ktoré vybral, spracoval a zostavil riaditeľ SLÚ MS v Martine, básnik, prozaik, publicista a aktuálne aj interný doktorand KMaKD ŽU v Žiline Marián Grupač, v krátkou reflexiou do knihy prispel aj literárny historik, scenárista, spisovateľ a publicista Peter Cabadaj a ako výtvarník sa knižne prvý raz v rámci projektu predstavil aj absolvent štúdia na KMaKD Daniel Kozlík.

Červeňov knižný debut uzrel svetlo sveta až po smrti autora, a to zásluhou Matice slovenskej, ktorá ho vydala vo svojom vydavateľstve v edícii *Knižnica Slovenských pohľadov* v roku 1942. Do knihy boli zaradené novely *Divé vtáča*, *Zlomený kruh*, *Prorok*, *Svätá žiara* a napokon dnes hádam najznámejšia Červeňova próza *Modrá katedrála*. Taktiež je pri tejto publikácii zaujímavá i výtvarná stránka, keďže autorom výtvarnej realizácie bol Ľudovít Fulla.

Červeňove denníky nie sú slovenskej čitateľskej verejnosti úplne neznáme, veď naposledy vyšiel výber z uvedených osobných zápisov Jána Červeňa knižne v roku 1998 vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov ako súčasť akejsi kompilácie autorových próz a denníkov. Ten istý výber z denníkov Jána Červeňa je zverejnený aj na internetovom portáli Sme.sk ako súčasť projektu *Zlatý fond SME*.

Nový výber predstavovaných denníkov zostavovateľ koncipoval predovšetkým so zreteľom na zachovanie autenticity osobných záznamov, v textoch bol napríklad zámerne ponechaný pôvodný inverzný slovosled, niektoré archaické výrazy sú pod čiarou vysvetlené, taktiež skratky, ktorými Červeň označoval konkrétne osoby a pod.

Zaujímavosťou a raritou sa v tomto kontexte javí výber z Červeňových básní, ktoré doposiaľ neboli nikde publikované. V najnovšom výbere z denníkov Jána Červeňa sú autorove básne uvedené vo fotokópii autentického autorovho rukopisu spolu s ich prepismi do tlačenej podoby. V tejto súvislosti možno spomenúť i slová básnika Ľubomíra Feldeka, ktorý sa k publikácii o. i. vyjadril: „*Modrá katedrála bola aj knižkou mojej mladosti. Ale dnes ma dojali najmä tie jeho básne. Tá matka, čo 'v plači spí', to je sila...*“

Viesť si denník, systematicky zaznamenávať torzá svojich myšlienok, pochybností, zistení, názorov, ale taktiež nie menej i pocitov, trpnutí, vzplanutí a vášní, to je dozaista mnohovýznamový fenomén, ktorý sa ale z dnešnej perspektívy pragmatického a uponáhľaného človeka – Slováka, Európana 21. storočia môže zdať mnohým ako čistý anachronizmus, zbytočnosť, či dokonca symptóm akejsi introvertnej dekadencie. Na druhej

strane však možno tvrdiť, že súbežne s uvedenou hypotézou je faktom, že „pestovanie si“ vlastného denníka, či systematické sústredovanie zápisov a reflexií z rozličných oblastí života zažíva dnes renesanciu, a to predovšetkým v podobe elektronických denníkov, tzv. blogov. Mnohí ľudia, vrátane spisovateľov, politikov, športovcov..., si dnes zakladajú a vedú svoje elektronické denníky, kde (pováčšine) verejne prezentujú svoje postoje, názory, myšlienky, alebo dokonca i pocity a komentujú dianie okolo seba a v sebe.

Možno teda v tomto kontexte nazvať Červeňa priekopníkom, či predchodcom dnešného „bloggera“?...

Domnievame sa, že Červeňove denníkové záznamy boli, a aj sú, až príliš intímne, delikátne a jemné na to, aby boli (v čase ich vzniku) verejne prístupné a exponované ako autorove oficiálne postoje a vyhlásenia. Pisateľ blogu vedome píše svoje poznámky s vedomím, že ich bude publikovať, bude sa nimi prezentovať. To je azda hlavný dôvod prečo je možné tvrdiť, že Červeň nebol „blogger“. Vo svojich denníkoch „myslel v cítení“ a taktiež zároveň precit'oval myslenie...

Jána Červeňa si teda opäť a nanovo pripomíname ako mladého citlivého, vnímavého a originálneho intelektuála a tvorca, ktorý do pomyslenej katedrály slovenskej literatúry nevošiel ako hosť, či zblúdilec – on sám ju totiž pomáhal stavať a veľadiť.

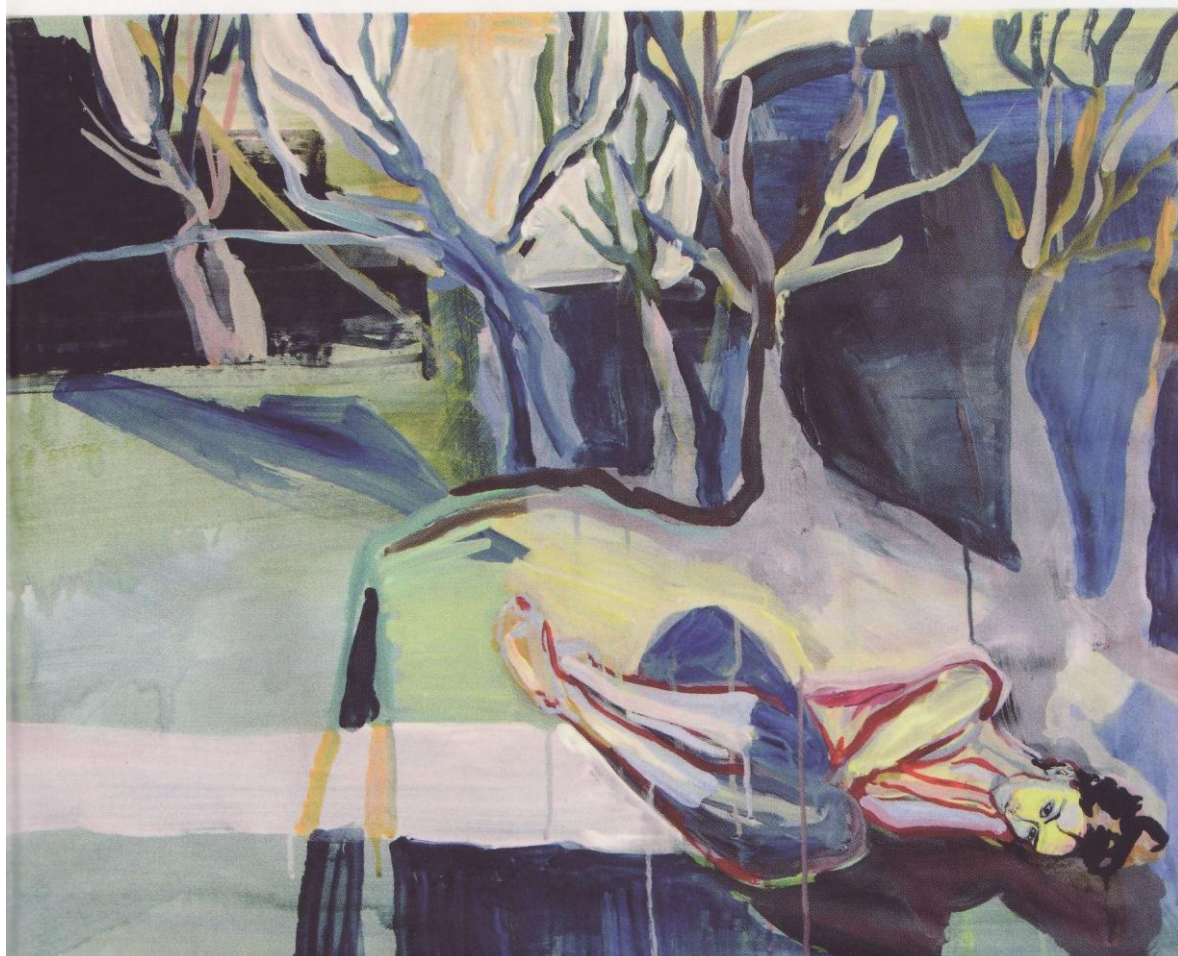
Ing. Ivana Poláková, Mgr. Marián Grupač

uložená
do stromov

oľga
gluščíková

VYDAVATELSTVO
MATICE
SLOVENSKEJ

Ján Červený

CHCEM SPÁCHAŤ

AKÝSI

Z OSOBNÝCH DENNÍKOV AUTORA
1935 – 1940

LITERÁRNY HRIECH